

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет романо-германської філології

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ

спеціальність: 035 Філологія
спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітня програма: «Переклад (англійська мова)»
рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Київ, 2024

Розробники:

Козачук Андрій Михайлович, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри лінгвістики та перекладу

Меркулова Світлана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгвістики та перекладу

Програму розглянуто і затверджено на засіданні
Вченої ради факультету романо-германської філології
Протокол від 19 березня 2024 р., № 2

Голова Вченої ради _____ Валентина ЯКУБА

Затверджено на засіданні кафедри
лінгвістики та перекладу
протокол № 2 від 28 лютого 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Андрій КОЗАЧУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма атестаційного екзамену з фаху призначений для студентів, які закінчують Київський столичний університет імені Бориса Грінченка за денною формою навчання спеціальності 035 «Філологія», виконавши обсяг фахових предметів освітньої програми «Переклад (англійська мова)». Метою екзамену є визначення готовності студентів-випускників здійснювати професійні функції перекладача з англійської мови на українську та з української на англійську. В межах цього екзамену перевіряється й оцінюється практична підготовка майбутніх фахівців з двостороннього перекладу, які передбачають сформованість комунікативних умінь та перекладацьких навичок, необхідних перекладачеві у його професійній діяльності.

До складання атестаційного екзамену з фаху допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану та робочих програм з професійно-орієнтованих дисциплін, запропонованих у навчальному плані, а також пройшли практичну підготовку під час виробничої перекладацької практики. Екзамен проводиться фаховою іноземною мовою, тобто, англійською, та українською мовами. Для проведення екзамену організовується екзаменаційна комісія у складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року.

ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ

Екзамен передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів комунікативної, соціокультурної та професійної компетенції, наявності у студентів знань з перекладу та вмінь реалізовувати ці знання в майбутній професійній діяльності.

Перевіряється сформованість таких компетентностей: ЗК 7, 9, 11; ФК-2, 7, 8, 10, 13-16, 18, 19. Встановлюється досягнення таких програмних результатів навчання: ПРН-1, 7, 9, 10, 14, 16, 20, 21, 22.

На екзамені студенти повинні продемонструвати:

- знання актуальних проблем теорії мови та підходів до аналізу мовних явищ у процесі перекладу;
- уміння визначати відповідні мовні явища, здійснювати їх систематизацію та інтерпретацію, виходячи із загальних закономірностей мови оригіналу та мови перекладу;
- комунікативну компетенцію, тобто володіння способами формулювання думок відповідною мовою, способами реалізації мовної норми в різних видах мовленнєвої діяльності;
- уміння та навички використовувати базовий словник в обсязі програмних вимог (від 4500 лексичних одиниць) та вживати їх в усній і письмовій формі в рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності;
- володіння професійними перекладацькими вміннями: під час відтворення тексту-оригіналу засобами іншої мови уникати буквалізмів та довільного перекладу, долати неперекладність певних граматичних категорій, конструкцій, слів-реалій, усталених словосполучень та ідіом;
- здатність реалізувати здобуті знання, сформовані професійні навички та вміння під час перекладацької діяльності.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація випускників здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення цілей освітньо-професійної програми. Діагностика якості підготовки бакалаврів здійснюється під час атестації бакалаврів у терміни, що передбачені навчальним планом.

Атестація якості підготовки бакалавра щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки вимогам освітньої програми здійснюється після виконання студентами навчального плану у повному обсязі Екзаменаційною комісією вищого навчального закладу з цього фаху. Голову та склад ЕК затверджує Вчена рада Університету, як зазначено в Положенні про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в університеті Грінченка (редакція 2023 року).

Процедура атестаційного екзамену з фаху

До початку іспитів на основі узагальнених завдань випускові кафедри розробляють зміст, критерії, вимоги до екзамену, оформлені у вигляді програми атестаційного екзамену, підбирають та укладають матеріали, створюють екзаменаційні білети. Атестаційний екзамен бакалаври складають за розробленими і затвердженими екзаменаційними матеріалами, які спрямовані на виявлення у студентів загальнотеоретичних знань, вміння застосовувати інтегровані знання вивченого матеріалу при вирішенні практичних завдань, власної думки та особистісного ставлення. Питання охоплюють увесь зміст програм з фахових дисциплін, мають не тільки репродуктивний, а й проблемно-пошуковий характер.

Екзамен проводиться фаховою іноземною мовою. Під час відповіді студента помилки й неточності не виправляються, при цьому недоліки, неточності й змістовні лакуни відповіді кожного студента заносяться до протоколу. Усі члени комісії слухають і оцінюють кожного студента, ведуть індивідуальний протокол, задають додаткові, уточнюючі й перевіірочні питання. Після завершення своєї відповіді студент може залишитися й слухати відповіді інших, або піти з аудиторії та чекати оголошення результатів екзамену.

Після відповіді останнього студента, комісія радиться щодо оцінювання кожного студента на основі індивідуально виставлених рейтингів по кожному компоненту відповіді, використовуючи власні протоколи й нотатки. У разі суперечливих оцінок від різних екзаменаторів голова Екзаменаційної комісії має два голоси та приймає остаточне рішення щодо конкретної суперечливої ситуації. Екзамен закінчується оголошенням фінального рейтингу кожного студента.

Організація і робота екзаменаційної комісії

Екзаменаційна комісія створюється щорічно для проведення атестації – комплексних екзаменів і захисту кваліфікаційних робіт та діє протягом календарного року. До складу комісії входять викладачі випускових та профільних кафедр, провідні фахівці галузі, які викладають фахові предмети на цій спеціальності. Персональний склад ЕК затверджується ректором не пізніше ніж за місяць до початку роботи.

Графік роботи комісії затверджується ректором.

Регламент засідань ЕК встановлює її голова.

Рішення ЕК про оцінку, а також про присвоєння випускнику освітнього рівня та кваліфікації, видачу йому документа про освіту і кваліфікацію приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. Голос голови ЕК є вирішальним при однаковій кількості голосів.

Засідання ЕК протоколюються. У протоколи вносяться:

- оцінки складання комплексного екзамену;
- запитання до випускника з боку членів та голови ЕК;
- окремі думки членів ЕК;
- здобуті освітній рівень і кваліфікація;
- назва документа про освіту і кваліфікацію (з відзнакою чи без відзнаки), який видається випускнику;

- інші відомості.

Протоколи підписують голова та члени ЕК, які брали участь у засіданні. Результати захисту кваліфікаційних робіт визначаються рейтингами за 100-бальною шкалою та оголошуються того ж дня після оформлення протоколів засідання ЕК.

Після закінчення роботи ЕК голова складає звіт та подає його до навчального відділу. У звіті аналізується уміння випускників застосовувати знання при вирішенні виробничих проблемних ситуацій, недоліки в підготовці, рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу. Звіти голів ЕК і результати комплексної атестації обговорюються на засіданні Вченої ради факультету.

СТРУКТУРА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Екзамен складається **усно**, та відбувається відповідно до розкладу проведення підсумкової атестації. Він включає комплексне завдання з послідовного перекладу:

1. Переклад з листка запропонованого англomовного автентичного тексту певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній);
2. Переклад з листка україномовного тексту із стандартизованими компонентами, кліше (об'яви, повідомлення, розсилки, меморандуми тощо) в контексті діяльності, пов'язаної з економічним розвитком, глобалізацією, благодійністю, проблемами навколишнього середовища, міжкультурною комунікацією тощо.
3. Переклад з відео/аудіо носія запропонованого англomовного автентичного тексту, який звучить від 2,5 до 3 хвилин на тему, пов'язану з сучасним загальнокультурним, соціальним, політичним, суспільним контекстом.
4. Переклад з відео/аудіо носія запропонованого україномовного автентичного тексту, який звучить від 2,5 до 3 хвилин на тему, пов'язану з сучасним загальнокультурним, соціальним, політичним, суспільним контекстом.

ЗМІСТ І ВИМОГИ ДО ЗАВДАНЬ НА КВАЛІФІКАЦІЙНОМУ ЕКЗАМЕНІ

Кваліфікаційні завдання:

1. *Переклад запропонованого іномовного автентичного тексту певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній);*
Обсяг тексту-оригіналу - 600 - 800 друкованих знаків.
Час, що надається для підготовки першого завдання - до 3 хвилин.

Під час відповіді на перше питання студент повинен продемонструвати відповідний рівень володіння практичними навичками перекладу англomовного автентичного тексту з урахуванням його жанру, а саме:

1. Врахувати особливості (параметри) тексту: хто, кому, коли, де та з якою метою передає інформацію, що міститься у тексті (встановлення комунікативної „інтенції\ змісту” повідомлення);
2. Звернути увагу на невербальні засоби впливу на адресата, які використовуються автором писемного чи усного тексту (малюнки, фотографії, формули, графіки, жести, тощо).
3. Встановити належність тексту до певного функціонального стилю мовлення та визначення відповідних стильових особливостей тексту (вживання стилістичних прийомів, тобто заміна в перекладі елементів тексту одного функціонального стилю елементами іншого та експресивних засобів мови, перформативних (ефективних) дієслів, фразеологічних одиниць, цитат, галузевих термінів, асиндетичних (синонімічних) іменникових сполучень, скорочень, акронімів, власних імен та назв, числівників, сленгу, жаргону, тощо).

Виконуючи переклад з листка студент має вільно й коректно використовувати:

4. Граматичні та лексичні трансформації, які доцільно вжити у перекладі (граматичні перестановки, заміни, узагальнення змісту, диференціація (розділення) змісту, антонімічний переклад, доповнення, опущення, компенсація, "логічний розвиток", тощо);

5. Способи відтворення у перекладі власних імен та назв, інтернаціоналізмів, галузевих термінів, неологізмів, галузевого сленгу та жаргону (застосування практичної транскрипції, транслітерації, калькування, перекладу шляхом аналогій, описового перекладу, тощо);

6. Способи відтворення фразеологічних одиниць у перекладі (пошук абсолютних та приблизних еквівалентів, аналогій або описовий переклад);

7. Встановлення у тексті маркерів "жіночої" та "чоловічої" мови (гендерних маркерів) та вибір методів їх адекватного відтворення засобами мови перекладу.

Враховуючи вищезазначені особливості тексту, студент повинен усно відтворити його українською мовою.

2. Переклад україномовного тексту із стандартизованими компонентами, кліше (об'яви, повідомлення, розсилки, меморандуми тощо) в контексті діяльності, пов'язаної з економічним розвитком, глобалізацією, благодійністю, проблемами навколишнього середовища, міжкультурною комунікацією тощо;

Обсяг тексту-оригіналу - 600 - 800 друкованих знаків.

Час, що надається для підготовки першого завдання - до 3 хвилин.

Підготовка перекладу тексту передбачає:

- розпізнання стандартизованих компонентів та кліше й їх призначення в загальному контексті;

- основного напрямку повідомлення;

- ідентифікацію у тексті оригіналу морфологічних, лексичних, семасіологічних виражальних засобів і стилістичних прийомів та визначення їхньої функції тощо.

По завершенні підготовки, текст відтворюється англійською мовою.

Для виконання усного послідовного перекладу використовуються необхідні технічні засоби, та попередньо підготовані аудіо/відео записи.

3. Переклад з відео/аудіо носія запропонованого англійськомовного автентичного тексту на тему, пов'язану з сучасним загальнокультурним, соціальним, політичним, суспільним контекстом.

Час звучання тексту-оригіналу - від 2,5 до 3 хвилин.

Час, що надається для послідовного перекладу - до 3 хвилин.

4. Переклад з відео/аудіо носія запропонованого україномовного автентичного тексту на тему, пов'язану з сучасним загальнокультурним, соціальним, політичним, суспільним контекстом.

Час звучання тексту-оригіналу - від 2,5 до 3 хвилин.

Час, що надається для послідовного перекладу - до 3 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

При виставленні оцінки враховується змістовність та ґрунтовність всіх відповідей студента на питання екзаменаційного білету; мовна, комунікативна, лінгвокраїнознавча та перекладацька компетенція та рівень володіння перекладацькими компетентностями. При виставленні підсумкової оцінки за екзамен усі складові питання вважаються рівноцінними. Кожен вид роботи оцінюється за стобальною шкалою та рейтингом ECTS («А», «В», «С», «D», «E», «F»).

Кількість балів за екзамен обчислюється як сума з усіх отриманих балів за усну частину. Усі чотири завдання оцінюються по 25 балів максимально за кожен тип і напрям перекладу, таким чином максимальна сума набраних балів за усі компоненти екзамену становить 100 балів.

Кожен екзаменатор веде протокол оцінювання, робить нотатки помилок студента під час усної відповіді та підраховує бали за кожен компонент білета. Під час відповіді екзаменатори не зобов'язані вказувати на мовні й мовленнєві помилки студента, але можуть виправляти ті помилки, які унеможливають успішну відповідь. Після відповідей студентів екзаменаційна комісія зводить до середнього арифметичного індивідуальні бали кожного члена комісії та виводить загальний рейтинг за відповіді на усі завдання. Оцінка за екзамен є колегіальним рішенням усіх членів на підставі обчислених рейтингів.

При узагальненні оцінювання відповідей на екзамені члени комісії користуються такими вимогами й критеріями:

Стобальна шкала	Рейтинг	Критерії оцінювання
90-100	A	Відмінний рейтинг має студент, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільно володіє спеціальною термінологією, викладає матеріал послідовно, правильно застосовує теоретичні знання з усіх фахових дисциплін для розв'язання практичних завдань; уміє розробляти методику вирішення дослідницьких проблем, використовуючи при цьому новітні досягнення мовознавства і літературознавства;
82-89	B	Відповідь студента демонструє всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільне володіння спеціальною термінологією, матеріал викладено послідовно, із застосуванням теоретичних знань з різних дисциплін для розв'язання практичних завдань; припускається 1-2 неточності у викладенні матеріалу, які не призводять до помилкових висновків і рішень
75-81	C	Студент достатньо розкриває основний зміст питань, володіє навичками лінгвістичного й перекладацького аналізу, вміє теоретично обґрунтувати й застосувати набуті знання з мовознавства і перекладознавства; правильно використовує професійну термінологію, не допускає у відповіді грубих помилок; можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у висновках, узагальненнях, які не спотворюють зміст відповіді
69-74	D	Студент в основному правильно відповідає на питання, але викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
60-68	E	Студент коротко, схематично, але в основному правильно відповідає на питання; викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
1-59	F	Незадовільний рейтинг отримує студент, який не може розкрити основний зміст питань, не володіє навичками застосування набутих знань для виконання практичних завдань; не володіє професійною термінологією; допускає грубі помилки

ЛІТЕРАТУРА:

1. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови) [Текст]/С.Є. Максимов. - К.: Ленвіт, 2006. - 157с.
2. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Переклад англійської юридичної літератури [Текст]/Л.М. Черноватий. - Вінниця: Нова книга, 2006. - 656 с.
3. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Переклад англійської економічної літератури [Текст]/Л.М. Черноватий. - Вінниця: Нова книга, 2010. - 272с.
4. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Переклад англійської громадсько-політичної літератури [Текст]/Л.М. Черноватий. - Вінниця: Нова книга, 2006. - 272 с.
5. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. - Вінниця: Нова Книга, 2003. - 608 с.
6. Черноватий Л., Червінко Є. Система вправ для навчання послідовного перекладу з опорою на систему перекладацького скоропису // Збірник наукових праць. - 2013. - Ч. 3.
7. Eser O. A Model of Translator's Competence from an Educational Perspective // International Journal of Comparative Literature and Translation Studies. - 2015. - V. 3, No. 1. - Pp. 4-15.
8. Liu J. Translators Training: Teaching Programs, Curricula, Practices // Journal of Language Teaching and Research. - 2013. - V.4, No. 1. - P. 127-132.